

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نظام سنجش و اندازه‌گیری دانشگاه‌های باز و از دور

تالیف:

دکتر فهیمه السادات حقیقی

(مدرس دانشگاه)

دکتر مهران فرج‌اللهی

(دانشیار دانشگاه پیام نور)

دکتر رضا نوروززاده

(استادیار موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی)

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۲

سرشناسه	: ۱۳۳۵ - حقیقی، فهیمه السادات،
عنوان و نام پدیدآور	: نظام سنجش و اندازه‌گیری دانشگاه‌های باز و از راه دور/ تالیف فهیمه السادات حقیقی، مهران فرج‌اللهی، رضا نوروززاده.
مشخصات نشر	: ۱۳۹۲. تهران: آوای نور
مشخصات ظاهری	: ۳۳۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۲۶-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: یادگیری -- ارزشیابی / یادگیری آزاد/ آموزش از راه دور
موضوع	: واقعیت مجازی در آموزش عالی
موضوع	: آموزش به کمک کامپیوتر -- ارزشیابی / دانشجویان -- ارزشیابی
موضوع	: پیشرفت تحصیلی -- ارزشیابی / آموزش عالی -- آزمونها -- ارزشیابی
شناسه افزوده	: ۱۳۳۹ - نوروززاده، رضا، ۱۳۴۴ - فرج‌اللهی، مهران،
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۲ عن ۷/ح/ LB۱۰۶۰
رده بندی دیویی	: ۱۵۲۳/۳۷۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۱۳۳۱۱۳

نظام سنجش و اندازه‌گیری دانشگاه‌های باز و از دور

تالیف: فهیمه السادات حقیقی - مهران فرج‌اللهی - رضا نوروززاده

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه آرا: منیر السادات حسینی

چاپ اول ۱۳۹۲

تیراژ: ۵۰۰ جلد

صحافی: نشاط

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۲۶-۲

تهران: خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - پلاک ۹۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲ / همراه: ۰۹۱۲۱۰۸۳۷۳۱

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۵
فصل اول: کلیات	۱۹
۱-۱. مفاهیم و اصطلاحات مترادف با آموزش باز و از دور.....	۱۹
آموزش.....	۲۰
یادگیری.....	۲۰
آموزش از دور.....	۲۲
یادگیری از دور.....	۲۲
تعلیم از دور.....	۲۳
آموزش توزیع شده.....	۲۳
یادگیری منعطف.....	۲۴
آموزش باز.....	۲۴
یادگیری باز.....	۲۵
یادگیری و آموزش مجازی.....	۲۵
یادگیری و آموزش وب محور.....	۲۶
۲-۱. مفاهیم و اصطلاحات مترادف با دانشگاه باز و از دور.....	۲۶
دانشگاه باز و از دور.....	۲۶
دانشگاه همگانی.....	۲۸
دانشگاه مجازی.....	۲۸
منابع.....	۳۲
فصل دوم: شکل گیری دانشگاه باز و از دور	۳۵
۱-۲. ضرورت و بستر شکل گیری دانشگاه باز و از دور.....	۳۵
۲-۲. دانشگاه باز و از دور در جهان.....	۳۷
انگلیس.....	۴۰

۴۱.....	هندوستان
۴۲.....	چین
۴۲.....	ژاپن
۴۳.....	کره
۴۳.....	کانادا
۴۴.....	امریکا
۴۵.....	دانشگاه های آنلاین امریکا
۴۷.....	۳-۲. دانشگاه باز و از دور در ایران
۴۸.....	الف. دانشگاه باز و از دور پیام نور
۴۸.....	دوره اول: افتتاح و جذب
۴۸.....	دوره دوم: افزایش تعداد مراکز
۴۹.....	دوره سوم: رشد فعالیت های کمی
۴۹.....	دوره چهارم: دگرگونی کیفی
۵۱.....	نحوه تشکیل کلاس ها
۵۲.....	دانشجویان
۵۲.....	ب. سایر دانشگاه ها
۵۴.....	منابع

فصل سوم: طراحی آموزشی و عناصر سیستمی فرایند یاددهی-یادگیری دانشگاه باز و از دور ... ۵۵

۵۵.....	۳-۱. چرخه سیستمی نظام آموزش و یادگیری دانشگاه باز و از دور
۵۶.....	۳-۲. طراحی آموزشی فعالیت های عناصر سیستمی دانشگاه باز و از دور
۵۷.....	۳-۳. نکات مورد نیاز طراحی آموزشی
۵۹.....	۳-۴. عناصر اصلی فرایند یاددهی و یادگیری باز و از دور دانشگاهی
۵۹.....	یادگیرنده از دور (دانشجو)
۶۰.....	یاددهنده از دور (سازمان آموزشی-دانشگاه)
۶۰.....	محتوی یادگیری از دور
۶۱.....	محیط آموزش و یادگیری از دور
۶۲.....	۳-۵. ویژگی های عناصر سیستمی دانشگاه باز و از دور
۶۴.....	منابع

فصل چهارم: نظام ارزشیابی ۶۵

- ۱-۴. اصطلاحات و مفاهیم ارزشیابی..... ۶۵
- ۲-۴. دیدگاه های ارزشیابی ۶۸
- ۳-۴. متمایز بودن ارزشیابی از فرایند کیفیت، سنجش و اندازه گیری ۶۹
- ۴-۴. بستر اجتماعی، علمی و آموزشی شکل گیری نظام ارزشیابی ۷۰
- ۵-۴. تقسیم بندی ماداس از دوران های تاریخی ارزشیابی ۷۲
- دوره اول: ۱۷۹۲-۱۹۰۰: دوره اصلاحات..... ۷۲
- دوره دوم: ۱۹۰۰-۱۹۳۰: دوره کارایی آزمون ۷۳
- دوره سوم: ۱۹۳۰-۱۹۴۵: دوره تایلیسیسم..... ۷۴
- دوره چهارم: ۱۹۴۵-۱۹۵۷: دوره مظلومیت و خاموشی ۷۵
- دوره پنجم: ۱۹۵۸-۱۹۷۲: دوره رشد و شکوفایی..... ۷۶
- دوره ششم: ۱۹۷۳-۱۹۸۳: دوره حرفه ای گرایی ۷۷
- دوره هفتم: ۱۹۸۴ تا عصر حاضر: دوره بسط و یکپارچگی..... ۷۸
- ۶-۴. تحول مفهومی ارزشیابی از نظر تاریخی..... ۷۸
- دوره اول: قبل از دهه ۱۹۵۰: دوره آغازین ۷۸
- دوره دوم: دهه ۱۹۶۰: تعاریف تجربی..... ۷۸
- دوره سوم: ۱۹۷۰-۱۹۸۰: تعیین ارزش و قضاوت ۷۹
- دوره چهارم: ۱۹۹۰: توافق ارزشی ۷۹
- ۷-۴. ارتباط علی ارزشیابی با وقایع تاریخی، اجتماعی و آموزشی ۷۹
- ۸-۴. سیر تکوینی ارزشیابی در ایران ۸۲
- منابع ۸۴

فصل پنجم: الگو های ارزشیابی در دانشگاه باز و از دور ۸۷

- ۱-۵. الگو های پیشگام نظام ارزشیابی آموزشی در دانشگاه ۸۷
- الگوی هدف محور..... ۸۸
- الگوی مدیریت محور..... ۹۰
- الگوی ارزشیابی سیپ..... ۹۰
- الگوی یو، سی، ال، ای ۹۲
- الگوی مصرف کننده محور..... ۹۳
- الگوی تخصص محور..... ۹۴
- الگوی اختلاف نظر متخصصان..... ۹۵

- الگوی مشارکت محور و طبیعت گرایانه..... ۹۶
- الگوی سیمایی..... ۹۶
- الگوی پاسخنگو..... ۹۷
- الگوی روشنگر..... ۹۹
- الگوی ارزشیابی CIRO..... ۱۰۰
- الگوی ارزشیابی کرک پاتریک..... ۱۰۰
- الگوی ارزشیابی فیلیپ..... ۱۰۱
- تقسیم بندی هاووس از ارزشیابی..... ۱۰۲
- تقسیم بندی الگوهای ارزشیابی از نظر شکل ارائه اطلاعات..... ۱۰۳
- ۲-۵. الگوهای نوین نظام ارزشیابی در دانشگاه باز و از دور..... ۱۰۳
- عوامل موثر در شکل گیری الگوهای نوین ارزشیابی..... ۱۰۴
- الگوی مادر-الگوی ارزشیابی میسک..... ۱۰۴
- الگوی ارزشیابی باتس (۱۹۹۵)..... ۱۰۷
- الگوی ون سلیک، کیتتر، بلانگر (۱۹۹۸)..... ۱۰۷
- الگوی بلنجر و جردن (۲۰۰۰)..... ۱۰۷
- الگوی ارزشیابی اسکانلن، جونز، بارنارد، تامپسون و کلادر (۲۰۰۰)..... ۱۰۷
- الگوی هاگس و آنوول (۲۰۰۲)..... ۱۰۸
- الگوی لام و مک نات (۲۰۰۵)..... ۱۰۸
- الگوی زاهاریس (۲۰۰۵)..... ۱۰۹
- الگوی گولر (۱۹۷۹)..... ۱۰۹
- الگوی رامیل (۱۹۸۱)..... ۱۰۹
- الگوی کالیس (۱۹۹۳)..... ۱۱۰
- الگوی کلارک (۱۹۹۴)..... ۱۱۰
- الگوی مان (۱۹۹۸)..... ۱۱۱
- الگوی لورنزو و مور (۲۰۰۲)..... ۱۱۱
- الگوی باکر و اونیل (۲۰۰۶)..... ۱۱۲
- الگوی رو (۲۰۰۲) و سازگاری آن با الگوی میسک..... ۱۱۲
- الگوی اعتبار محور باندرسون (۲۰۰۳)..... ۱۱۳
- الگوی کرک پاتریک (۲۰۰۶)..... ۱۱۳
- متاثوری (درخت ارزشیابی) آلکین و کریستی (۲۰۰۴)..... ۱۱۴
- عناصر مشترک الگوهای ارزشیابی دانشگاه باز و از دور..... ۱۱۴

منابع ۱۱۶

فصل ششم: نظام پیشگام سنجش و اندازه گیری در دانشگاه باز و از دور ۱۲۱

۱-۶. اصطلاحات و مفاهیم ۱۲۱

اندازه گیری ۱۲۲

آزمون و آزمون پیشرفت تحصیلی ۱۲۲

سنجش ۱۲۳

۲-۶. تحولات تاریخی سنجش و اندازه گیری ۱۲۵

دوره های تکاملی سنجش ۱۲۶

دوران تست های عینی و استاندارد (۱۹۰۰-۱۹۳۳) ۱۲۶

دوران سنجش عمومی و فارغ التحصیلی (۱۹۲۲-۱۹۴۷) ۱۲۶

دوران گسترش مراکز آزمون سازی استاندارد (۱۹۴۸-۱۹۷۸) ۱۲۷

دوران پاسخگویی به محیط (از ۱۹۷۸ به بعد) ۱۲۹

۳-۶. تقسیم بندی حوزه های یادگیری برای سنجش ۱۳۰

۱-۳-۶. حوزه شناختی ۱۳۰

طبقه بندی بلوم از سطوح یادگیری ۱۳۱

بازنگری در طبقه بندی بلوم ۱۳۴

طبقه بندی گانیه از رفتارهای یادگیری ۱۳۶

طبقه بندی مریل از اهداف یادگیری ۱۳۸

طبقه بندی مارزانو و کندال (۲۰۰۷) از اهداف یادگیری ۱۳۹

۲-۳-۶. ابزار رایج سنجش حوزه شناختی-آزمون ۱۴۲

الف-انواع آزمون باتوجه به زمان اجرا ۱۴۴

آزمون های ورودی ۱۴۴

آزمون های تکوینی ۱۴۵

آزمون های پایانی ۱۴۵

آزمون های تشخیصی ۱۴۶

تمایز میان آزمون های ورودی، تکوینی، پایانی و تشخیصی ۱۴۷

ب-انواع آزمون با توجه به ملاک مورد استفاده ۱۴۷

آزمون های ملاکی (ملاک مرجع) ۱۴۷

آزمون های هنجاری ۱۴۸

ج-الگو های مختلف آزمون های ورودی، تکوینی و پایانی ۱۴۹

- ۱- الگوی آزمون عینی..... ۱۴۹
- آزمون های دو گزینه ای صحیح و غلط..... ۱۴۹
- آزمون های دو ستونی جور کردنی..... ۱۵۰
- آزمون های چند گزینه ای..... ۱۵۱
- عناصر مشترک الگوهای آزمون های عینی..... ۱۵۲
- ۲- الگوی آزمون غیر عینی..... ۱۵۴
- آزمون های کوتاه پاسخ..... ۱۵۵
- آزمون های تشریحی..... ۱۵۶
- د-مراحل تهیه آزمون های ورودی، تکوینی و پایانی..... ۱۵۸
- ۱- مرحله طراحی..... ۱۵۸
- جدول دو بعدی مشخصات آزمون..... ۱۵۹
- ۲- مرحله فرایندی..... ۱۶۱
- ۳- مرحله فراورده..... ۱۶۲
- ضریب دشواری سوال های آزمون عینی..... ۱۶۳
- ضریب تمیز سوال های آزمون عینی..... ۱۶۴
- ضریب دشواری سوال های آزمون غیر عینی-تشریحی..... ۱۶۵
- ضریب تمیز پیش و پس از آموزش..... ۱۶۶
- ضریب تمیز حد تسلط و غیر تسلط..... ۱۶۷
- تحلیل آزمون-نظریه سوال پاسخ..... ۱۶۸
- ۳-۳-۳. حوزه غیر شناختی (مهارتی و عاطفی)..... ۱۶۹
- طبقه بندی کراتول از حوزه عاطفی..... ۱۶۹
- طبقه بندی سمپسون از حوزه روانی حرکتی..... ۱۷۰
- ۳-۳-۴. ابزارهای سنجش یادگیری حوزه روانی-حرکتی (مهارتی) و عاطفی (نگرشی)..... ۱۷۱
- الف- سنجش و یادگیری حوزه روانی-حرکتی با الگوی آزمون های عملکردی..... ۱۷۲
- تقسیم بندی گرانلاند از آزمون های عملکردی..... ۱۷۳
- نمونه فعالیت های عملکردی..... ۱۷۴
- پروژه..... ۱۷۴
- نمایش عملی..... ۱۷۴
- ایفای نقش..... ۱۷۴
- تحقیق و تفحص..... ۱۷۴
- مراحل آزمون های عملکردی..... ۱۷۵

۱۷۵.....	روش ثبت مشاهدات.....
۱۷۵.....	چک لیست.....
۱۷۶.....	واقعه نگاری.....
۱۷۷.....	تقسیم بندی نیتکو از سنجش عملکرد.....
۱۷۸.....	ب-ابزار سنجش حوزه عاطفی.....
۱۷۸.....	پرسشنامه باز پاسخ.....
۱۷۸.....	پرسشنامه بسته پاسخ.....
۱۷۹.....	خود اظهاری.....
۱۷۹.....	افتراق معنایی.....
۱۷۹.....	جدول ابزارهای سنجش سه حوزه یادگیری.....
۱۸۱.....	منابع.....

فصل هفتم: نظام سنجش و اندازه گیری برخط..... ۱۸۵

۱۸۵.....	۱-۷. تعیین چهارچوبی برای سنجش برخط.....
۱۸۶.....	۲-۷. چشم انداز تاریخی.....
۱۹۱.....	۳-۷. سنجش دانسته ها.....
۱۹۴.....	۴-۷. جمع آوری شواهد معتبر از یادگیری.....
۱۹۵.....	مدارک معیار محور.....
۱۹۶.....	مدارک ساختار محور.....
۱۹۷.....	مدارک محتوی محور.....
۱۹۸.....	۵-۷. تعمیم عملکرد مشاهده شده به عملکرد مشاهده نشده.....
۲۰۴.....	۶-۷. طراحی برنامه سنجش برخط.....
۲۱۳.....	۷-۷. چگونگی تفسیر و استفاده از نتایج سنجش.....
۲۱۸.....	۸-۷. مدیریت سنجش آزمون نوشتاری برخط.....
۲۱۹.....	ویژگی های مشترک نرم افزارهای آزمون برخط.....
۲۲۴.....	استاندارد هایی برای نرم افزارهای آزمون سازی برخط.....
۲۲۶.....	۹-۷. سنجش تعاملات و مشارکت برخط.....
۲۲۷.....	فعالیت های جامعه یادگیرنده.....
۲۲۹.....	مولفه های اصلی تعاملات گروهی.....
۲۳۲.....	عوامل موثر در فعالیت های گروهی.....
۲۳۴.....	نرم افزارهای یادگیری گروهی.....

۲۳۵.....	چهارچوب سنجش تعاملات و ارتباطات	۲۳۵.....
۲۳۵.....	۱۰-۷. راهبردها و فنون سنجش و اندازه گیری برخط	۲۳۷.....
۲۳۷.....	الف-راهبردهای سنجش برخط.....	۲۳۸.....
۲۳۸.....	مشارکت در بحث.....	۲۳۹.....
۲۳۹.....	پوشه کار -دفتر خاطرات	۲۴۰.....
۲۴۰.....	پرونده فعالیت ها.....	۲۴۱.....
۲۴۱.....	خود ارزیابی	۲۴۲.....
۲۴۲.....	سنجش همکلاسی	۲۴۴.....
۲۴۴.....	مشاوره برخط	۲۴۵.....
۲۴۵.....	آزمون الکترونیکی-خود سنجی	۲۴۵.....
۲۴۵.....	ب-مزایا و معایب فنون سنجش برخط	۲۴۷.....
۲۴۷.....	۱۱-۷. چالش های سنجش برخط: تقلب الکترونیکی و سرقت ادبی	۲۴۹.....
۲۴۹.....	الف-تعریف لغوی و مفهومی	۲۴۹.....
۲۴۹.....	صدقیت تحصیلی	۲۴۹.....
۲۴۹.....	سرقت ادبی	۲۵۰.....
۲۵۰.....	تقلب	۲۵۰.....
۲۵۰.....	تقلب الکترونیکی	۲۵۰.....
۲۵۰.....	ب-دلایل رشد عدم صداقت تحصیلی	۲۵۲.....
۲۵۲.....	ج- ابزار های تقلب سنتی، الکترونیکی و از دور	۲۵۷.....
۲۵۷.....	د-شیوه های تقلب الکترونیکی	۲۵۸.....
۲۵۸.....	دریافت پیشاپیش سوال	۲۶۱.....
۲۶۱.....	تغییر نمره با ارزیابی مکررو غیر عادلانه	۲۶۲.....
۲۶۲.....	کمک های غیر مجاز در ضمن آزمون	۲۶۲.....
۲۶۲.....	س-تحقیقات قبلی در خصوص تقلب الکترونیکی	

ش-راه کارهای وفاداری علمی – عدم سرقت علمی.....	۲۶۶
ص-نظریه ها، راه کارها و توصیه های کاهش تقلب درآزمون.....	۲۶۷
نظریه هیمان (۲۰۰۱).....	۲۷۰
نظریه سیزک (۱۹۹۹).....	۲۷۱
نظریه گراهام، کالینگی، کرانرو مورفی (۲۰۰۱).....	۲۸۰
نظریه مک مورتی (۲۰۰۲).....	۲۸۲
رهنمود های کلی برای برگزاری سالمتر آزمون.....	۲۸۲
.....منابع	۲۸۴

فصل هشتم – الگوی مفهومی آزمون های دانشگاه باز و از دور..... ۲۹۱

۱-۸. ضرورت داشتن الگوی مفهومی برای آزمون های دانشگاه باز و از دور.....	۲۹۱
۲-۸. الگو پذیری آزمون های دانشگاه باز و از دور بر اساس تعریف سیستمی الگو.....	۲۹۲
۳-۸. الگو های رایج آزمون در چند دانشگاه باز و از دور.....	۲۹۵
دانشگاه کره.....	۲۹۷
دانشگاه پاکستان.....	۲۹۸
دانشگاه استرالیا.....	۲۹۸
دانشگاه ایران.....	۲۹۸
۴-۸. چالش ها و مشکلات آزمون های (چهارگزینه ای) دانشگاه باز و از دور.....	۲۹۸
۵-۸. راه کارهای مقابله با مشکلات آزمون های دانشگاه باز و از دور.....	۳۰۱
۶-۸. رویکرد آزمون سازی حرفه ای.....	۳۰۲
۷-۸. الگوی مفهومی آزمون های دانشگاه باز و از دور.....	۳۰۵
۸-۸. عناصر و چهارچوب نظری الگوی مفهومی آزمون دانشگاه باز و از دور.....	۳۰۶
۱- فلسفه آزمون.....	۳۰۶
چشم انداز توسعه انسانی.....	۳۰۹
فلسفه تربیتی و آموزش عالی.....	۳۰۹
فلسفه دانشگاه باز و از دور.....	۳۱۰
۲- اهداف آزمون.....	۳۱۲
اهداف دانشگاه.....	۳۱۴
اهداف دوره، رشته، مقطع، شاخه و درس.....	۳۱۵
اهداف انواع مختلف آزمون.....	۳۱۵

۳۱۶.....	۳- طراحی و تدوین آزمون.....
۳۱۸.....	قوانین و آیین نامه های دانشگاه.....
۳۱۸.....	استاندارد های طراحی سوال.....
۳۲۳.....	کیفیت سوال های آزمون.....
۳۲۶.....	۴- اجرای آزمون.....
۳۲۷.....	سیاست اجرا.....
۳۲۷.....	شیوه اجرا.....
۳۲۸.....	نظارت و سلامت اجرا.....
۳۲۹.....	۵- ارزیابی آزمون.....
۳۲۹.....	تصحیح.....
۳۳۰.....	نمره گذاری.....
۳۳۰.....	تحلیل و بازخورد.....
۳۳۲.....	منابع.....

یادگیری ویژگی خستگی ناپذیر، مداوم و ارزشمند انسان‌ها است که در محیط‌های آموزشی، قابلیت اندازه‌گیری و سنجش آن برجسته می‌باشد. بحث در باره سنجش یادگیری موضوع جدیدی نیست. احتمالاً قدمت سنجش یادگیری از ادبیات مربوط به آن بیشتر است.

رفتارهای یادگیری فردی و سازمانی به موازات رشد نسل‌های مختلف آموزش باز و از دور و اختراع کامپیوتر (۱۹۴۸) و اینترنت (۱۹۶۸)، در مراکز آموزشی و دانشگاه‌ها بشدت دگرگون گشته و تحولی در ابعاد مختلف سنجش پدید آورده است. آموزش الکترونیکی پدیده جدیدی است که بواسطه کاربرد انواع رسانه، فناوری اطلاعات و ارتباطات در مراکز آموزشی، دفاتر کار و منازل، فرصت‌های متعددی را برای یادگیری رسمی و غیر رسمی ایجاد می‌کند. متأسفانه رویکرد‌های سنجش در نظام نوین دانشگاهی از رویکرد‌های نظام سنتی پیروی کرده و بسنده به سنجش اهداف آموزشی می‌کند. با وقوع پدیده جدید یادگیری الکترونیکی، باز، مجازی و برخط لازم است که ارزش آن نیز با شیوه‌های جدید مشخص گردد. سنجش یادگیری باز و برخط به افق‌های تازه‌ای نیاز دارد. چشم‌اندازهایی که نقش فناوری و رسانه را در برنامه درسی مشخص کرده و یادگیری، تعاملات و ارتباطات را در این محیط مورد سنجش همه‌جانبه با راهبردهای نوین قرار دهد.

برای شفاف‌سازی فرایند سنجش و اندازه‌گیری در دانشگاه باز و از دور مباحث این کتاب در هشت فصل تدوین شده است. سه فصل اول کلیاتی را در خصوص تعاریف و اصطلاحات، بستر تاریخی و فرایند طراحی آموزشی در دانشگاه باز و از دور مورد بررسی قرار داده است. پنج فصل بعدی اختصاصاً موضوعات و مباحث ارزشیابی، سنجش و اندازه‌گیری را مطرح کرده است.

فصل اول کتاب در یک قسمت مفاهیم و اصطلاحات مترادف با آموزش باز و از دور را به تفکیک معرفی کرده تا همپوشانی آن‌ها در متون مختلف آشکار شود. در قسمت دوم مفاهیم مترادف با دانشگاه باز و از دور بررسی شده است.

فصل دوم به شکل گیری دانشگاه باز و از دور در سه قسمت پرداخته است. قسمت اول ضرورت تاریخی و بستر شکل گیری دانشگاه باز و از دور و قسمت دوم به طور خلاصه به معرفی دانشگاه باز و از دور در تعدادی از کشورهای جهان پرداخته است. در این قسمت رشته های تحصیلی تعدادی از دانشگاه های آنلاین و برخط به همراه آدرس اینترنتی آن ها معرفی شده اند. در قسمت سوم تاریخچه شکل گیری دانشگاه باز و از دور در ایران و فعالیت های دانشگاه پیام نور به عنوان تنها متولی دانشگاه باز و از دور ایران به طور خلاصه بررسی شده است.

فصل سوم به طراحی آموزشی پرداخته است. در این فصل در ابتدا چرخه سیستمی نظام آموزشی بررسی و سپس طراحی آموزشی فعالیت های عناصر سیستمی مطرح شده اند. نکات مورد نیاز طراحی آموزشی قسمت بعدی را تشکیل داده است. ویژگی های چهار عنصر اصلی نظام آموزشی در دانشگاه باز و از دور شامل: یادگیرنده از دور، یاددهنده یا سازمان آموزشی از دور، محتوی از دور و محیط آموزش از دور معرفی و ویژگی های آن ها به تفکیک در قسمت آخر فصل بررسی شده است.

فصل چهارم اختصاص به نظام ارزشیابی دارد. در این فصل ابتدا اصطلاحات و مفاهیم ارزشیابی سپس دیدگاه های ارزشیابی و تمایز فرایند ارزشیابی از سایر فرایندها مطرح شده است. بستر اجتماعی، علمی و آموزشی شکل گیری نظام ارزشیابی با تقسیم بندی دوره های هفتگانه تاریخی قسمت بعدی این فصل را تشکیل می دهد. بعد از تقسیم بندی چهارگانه مفهومی ارزشیابی، ارتباط علی فعالیت های ارزشیابی با وقایع تاریخی، اجتماعی و آموزشی بررسی شده اند. انتهای فصل به سیر تکوینی ارزشیابی در ایران پرداخته است.

فصل پنجم به پیروی از فصل چهارم در دو قسمت عمده الگو های ارزشیابی را معرفی کرده است. قسمت اول به معرفی پانزده الگوی پیشگام و اولیه ارزشیابی نظام سنتی آموزش پرداخته و سپس دو نوع دسته بندی الگو های ارزشیابی از نظر هاوس و از منظر شکل ارائه اطلاعات ارائه داده است. قسمت دوم به معرفی هیجده الگوی نوین ارزشیابی در نظام آموزش باز و از دور پرداخته است و عناصر مشترک آن ها را در جدولی ارائه داده است. مباحث این قسمت جدید می باشد.

فصل ششم نظام سنجش و اندازه گیری یادگیری دانشگاه باز و از دور را به طور مفصل بررسی کرده است. در ابتدا اصطلاحات آزمون، اندازه گیری و سنجش تعریف شده اند و سپس سیر تاریخی و تکاملی سنجش از دوران تست های استاندارد تا دوران پاسخگویی به محیط مورد بررسی قرار گرفته اند. در قسمت بعدی حوزه های سه گانه یادگیری به تفکیک بررسی شده اند. حوزه شناختی با طبقه بندی بلوم، گانیه، مریل و طبقه بندی مارزانو که در سال ۲۰۰۷ از حوزه شناختی به عمل آورده است و ابزارهای سنجش و اندازه گیری این حوزه به خصوص آزمون های مختلف عینی و غیر عینی به طور مفصل بررسی شده اند.

مراحل سه گانه طراحی، فرایند و فرآورده آزمون های حوزه شناختی به همراه ضرائب دشواری و تمیز هر دو نوع آزمون این حوزه نیز در ادامه توضیح داده شده اند. حوزه غیر شناختی روانی /حرکتی با ابزار سنجش آزمون های عملکردی و حوزه عاطفی با ابزار پرسشنامه برای شناخت بهتر فرایند سنجش یادگیری در انتهای این فصل بررسی شده اند.

فصل هفتم نظام سنجش برخط را مورد مطالعه قرار داده است. در ابتدا چهارچوبی برای سنجش برخط معرفی شده است. سپس ضمن بررسی چشم انداز تاریخی، سنجش دانسته ها و طرق جمع آوری شواهد معتبر یادگیری به بحث گذاشته شده است. برای تعمیم عملکرد مشاهده شده به عملکرد مشاهده نشده، طراحی برنامه سنجش بررسی شده تا توانایی تفسیر نتایج بدست آید. مدیریت سنجش نوشتاری قسمت بعدی این فصل است که مورد مطالعه قرار گرفته است. تعاملات به عنوان عنصر اصلی یادگیری گروهی در سنجش برخط از وزنه زیادی برخوردار است که در ادامه فصل به آن پرداخته شده است. در قسمت بعدی راهبرد های مختلف سنجش، مزایا و معایب هر کدام معرفی شده است. بزرگترین چالش سنجش برخط با عنوان تقلب الکترونیکی در آزمون ها و سرقت ادبی در انجام تکالیف از مطالب انتهایی این فصل است که تعاریف، شیوه ها و راهبرد های ممانعت از آن بررسی شده است.

فصل هشتم به ارائه الگوی مفهومی برای فرایند آزمون سازی پرداخته است. در این فصل ابتدا ضرورت داشتن الگوی مفهومی و دلایل الگو پذیری آزمون های دانشگاه باز و از دور بر اساس ویژگی های نظام آموزش باز و از دور مطرح و چالش های الگوی رایج آزمون های چهار گزینه ای الکترونیکی پرداخته تا بستری برای ارائه الگوی مفهومی فراهم شود. در انتهای فصل عناصر پنجگانه الگوی مفهومی آزمون معرفی و برای هر عنصر سه شاخص تعریف شده است.

مؤلفین

بهار ۹۲